

Jukka Wahlqvist

RAUMAN SATAMAN TURVALLISUUSOPAS

Merenkulun koulutusohjelma

2014

RAUMAN SATAMAN TURVALLISUUSOPAS

Wahlqvist, Jukka
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Merenkulun koulutusohjelma
Huhtikuu 2014
Ohjaaja: Teränen, Jarmo
Sivumäärä: 13
Liitteitä: 3

Asiasanat: satamat, turvallisuus, liikenne, vaaratilanteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia Rauman Sataman henkilökunnalle turvallisuusopas. Lisäksi laadin turvallisuusoppaan myös maapuolella asioiville asiakkaille sekä satamavalvojille. Tarkoituksena oli tuottaa turvallisuustoimintaopas satamassa toimiville eri henkilöryhmille. Oppaissa kerrotaan kulusta Sataman alueelle, turvallisuusasioista, kuljetettavista vaarallisista aineista sekä toiminnasta hätätilanteista. Sisältö haluttiin pitää lyhyenä ja ytimekkäänä.

Valmiit turvallisuusoppaat ovat liitteenä tämän työn lopussa. Sitä ennen olen kertonut työn tekemisen vaiheista. Oppaita tehdessä piti ottaa huomioon eri henkilöryhmien erityistehtävät sekä toimintaohjeet eri tilanteissa. Satama halusi myös vaikuttaa sisältöön. Tein yhteistyötä sataman apulaisjohtajan sekä liikenne- ja turvallisuuspäällikön kanssa ja he ovat myös hyväksyneet lopulliset oppaat.

Toivon, että oppaita käytetään uuden henkilön perehdytyksessä sekä jo työskentelevän kantahenkilökunnan tiedonlähteenä. Opas sataman henkilökunnalle ja satamavalvojille on tarkoitus liittää sataman sisäiseen tietoliikennejärjestelmään pikalinkkeineen. Turvallisuusopas maapuolella asioiville asiakkaille tulisi julkaista Rauman Sataman Internet-sivuilla.

Olen itse työskennellyt Rauman Satamassa ahtaajana ja myöhemmin työnjohtajana. Sen vuoksi aihe tuntui kiinnostavalta ja sitä oli mielekästä tehdä. Toivon tekemistäni oppaista olevan tulevaisuudessa hyötyä sataman organisaatiossa.

PORT SECURITY MANUAL FOR PORT OF RAUMA

Wahlqvist, Jukka

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Maritime Management

April 2014

Supervisor: Teränen, Jarmo

Number of pages: 13

Appendices: 3

Keywords: ports, security, transportation, incidents

Purpose of this thesis was to establish a security guide for the employees in Port of Rauma. In addition I also made a security guide for shore-based customers. The aim was to produce a guide of port security action to the various categories of persons. Guide explains the operation in the harbour area, security issues, transportation of dangerous goods in the port, as well as the operation in emergency situations. Content of the guides wanted to be kept short and simple.

Security guides are attached at the end of this thesis. You had to take into account duties and tasks of various individuals when creating the different security guides, as well as instructions in different situations. The port also wanted to influence the content. I did co-operation with the Acting Administrative Director and Port Security Officer in Port of Rauma and they also have approved the final documentation.

Security guide for the staff shall be connected to the port's internal communication system and shall be accompanied with the necessary shortcuts. Guides will be used for familiarization for a new person and information source for the older staff. Security guide for shore-based customers shall be published in the Port of Rauma website.

I have personally worked in the Port of Rauma as a stevedore and a foreman. Therefore, the topic seemed interesting and it was meaningful to do. I hope these security guides will be helpful for the port organization.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
1.1 Opinnäytetyön määrittely	5
1.2 Opinnäytetyön tausta	6
1.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	6
2 TUOTETTU OPAS	7
2.1 Työn perusteena oleva aineisto.....	7
2.2 Työn sisältö.....	7
2.3 Oppaan ulkoasu.....	8
2.4 Salassapitosopimus	8
2.5 Oppaan tekoprosessi	9
3 RAUMAN SATAMA	9
3.1 Yleistä.....	9
3.2 Satamassa toimivat henkilöt	10
4 TURVALLISUUSOPAS.....	10
4.1 Sataman maapuolella asioiville asiakkaille	10
4.2 Sataman henkilökunnalle	11
4.3 Satamavalvojille.....	11
5 POHDINTAA.....	12
6 LOPUKSI.....	12
LÄHTEET.....	13
LIITTEET	

LIITE 1: Rauman Sataman turvallisuusopas maapuolella asioiville asiakkaille

LIITE 2: Rauman Sataman turvallisuusopas henkilökunnalle

LIITE 3: Rauman Sataman turvallisuusopas satamavalvojille (osaksi luottamuksellinen)

1 JOHDANTO

Suomen satamissa pidetään yllä hyvää turvallisuustasoa, jota halutaan parantaa ja kehittää jatkuvasti. Sen saavuttamiseksi satamat kouluttavat ja ohjeistavat henkilökuntaansa.

Vuodesta 2004 on ISPS- määräysten vuoksi satamien ydinalueet aidattu ja suljettu asiattomalta liikenteeltä. Kulunvalvonnan tarkoituksena on torjua järjestäytyneitä rikollisuutta ja terrorismia. Vaarallisia aineita kuljetettaessa ja käsiteltäessä tulee jokaisen satamassa työskentelevän tietää miten toimia vaaratilanteessa ja millaista tietoa täytyy näitä aineita kuljettaville asiakkaille jakaa.

Olen tehnyt turvallisuusoppaan Rauman satamaan eri henkilöryhmille: sataman henkilökunnalle, satamavalvojille sekä maapuolella asioiville asiakkaille. Jokaiselle henkilöryhmälle on yksilöllinen opas. Opas palvelee uutta työntekijää tai satamassa asioivaa asiakasta. Kantahenkilökuntaa se palvelee tiedonlähteenä ja perehdyttäjän apuna. Opasta voidaan kehittää ja muokata, koska se on luovutettu sähköisessä muodossa. Oppaan sisältö on suunniteltu yhdessä Rauman Sataman apulaisjohtajan sekä liikenne- ja turvallisuuspäällikön kanssa.

1.1 Opinnäytetyön määrittely

Opinnäytetyön menetelmä oli projektimainen. Projektimaisessa eli toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on saada aikaan jokin tuotos. Se voi olla esimerkiksi opas tai jonkin tapahtuman järjestäminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10.) Tässä opinnäytetyössä tuotoksena on kirjallinen opas.

Projektimaisessa opinnäytetyössä tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen tai toiminnan järjestäminen. Se voi esimerkiksi olla käytäntöön tarkoitettu ohje tai opastus. Projektimainen opinnäytetyö voi olla myös jonkin tapahtuman järjestäminen, kuten näyttely tai luento. Toteutustapoja on erilaisia. Niitä voi olla esimerkiksi kansio, vihko, CD, opas, portfolio tai jokin tapahtuma tai näyttelyn järjestäminen jossa-

kin tilassa. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä pyritään työelämälähtöisyyteen ja käytännönläheisyyteen. Opinnäytetyö tulisi toteuttaa tutkimuksellisella asenteella ja sen tulisi osoittaa riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10.)

Projektimaisen opinnäytetyön tekijän kannattaa hankkia opinnäytetyölleen toimeksiantaja. Toimeksi annettu työ lisää opiskelijan vastuuntuntoa opinnäytetyön tekemisessä ja samalla opiskelija oppii projektinhallintaa. Projektiin kuuluu täsmällisen suunnitelman tekeminen, tietyt toimintaehdot ja – tavoitteet sekä aikataulun mukainen toiminta ja tiimityöskentely. Työelämästä lähtöisin oleva opinnäytetyön aihe tukee opiskelijan ammatillista kasvua. (Vilka & Airaksinen 2003, 16- 17.)

1.2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyöni aiheen sain suoraan Rauman Sataman apulaisjohtaja Tanja Robertsilta. Hän oli jo pitkän aikaa tuntenut tarvetta turvallisuusoppaaseen Rauman Sataman henkilökunnalle. Aloin suunnitella oppaan sisältöä ja huomasin, että tarvitaan kolme erillistä opasta eri henkilöryhmille. Näin syntyi ajatus omasta oppaasta maapuolella asioiville asiakkaille, omalle henkilökunnalle sekä satamavalvojille.

1.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa toimintaopas eri henkilöryhmille satamassa. Oppaasta tulisi ilmi erityisesti juuri sille henkilöryhmälle tärkeä informaatio miten satamassa yleisesti toimitaan, hätätilannetoiminta, turvallisuusasiat sekä esimerkiksi tärkeimmät puhelinnumerot. Myös sataman kartta löytyy joka oppaasta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada oppaasta lyhyt, selkeä ja helposti ymmärrettävä. Tuotoksen ulkoasun tuli olla siisti ja sisällyksen lyhyt ja ytimekäs.

2 TUOTETTU OPAS

2.1 Työn perusteena oleva aineisto

Sain sataman apulaisjohtaja Tanja Robertsilta ja liikenne- ja turvallisuuspäällikkö Esa Vuorelta materiaaliksi Rauman Sataman pelastussuunnitelman (2011), Laivojen irrotus- ja kiinnitys tiedostot (2011), Rauman Sataman hätätilannesuunnitelman (2009) sekä Rauman Sataman sekä öljyntorjuntasuunnitelman (2013). Internetistä hakuohjelmalla löytää Rauman Sataman turvallisuusoppaan (2006), mutta se ei ole enää osana Rauman Sataman kotisivuja.

Löysin koulusta Rauman Sataman Käsikirjan (2012), joka on mielestäni hyvinkin sekava. Käsikirjasta löytyy toki joitain samantapaisia ohjeita kuin tekemistäni oppaista. Käsikirja on monivärinen, kaksikielinen sekä täynnä mainoksia. Siinä on myös mielestäni paljon turhaa informaatiota valitsemilleni henkilöryhmille. Esimerkiksi tiedot Vanhasta Raumasta kuuluvat turistioppaaseen eivätkä turvallisuusoppaaseen. Myöhemmin sain vielä uudemman version Rauman Sataman Käsikirjasta (2014) itselleni.

Internetistä katselin Hangon, Turun sekä HaminaKotkan turvallisuustiedotteita.

2.2 Työn sisältö

Oppaissa kerrotaan kulusta satama-alueelle, alueella liikkumisesta, turvallisuusasioista, kuljetettavista vaarallisista aineista, sekä toiminnasta hätätilanteista. Sisältö haluttiin pitää lyhyenä ja ytimekkäänä.

Alusta alkaen kokonaiskuva oli selkeä ja suurempia ongelmia rajaamisen suhteen ei ilmaantunut. Toiveena on oppaan hyödyllisyys ja sen kokonaisvaltainen käyttö.

2.3 Oppaan ulkoasu

Opas tehtiin Microsoft Office Word 2007 ohjelmalla, joka luovutettiin satamalle sähköisessä muodossa. Oppaissa olevat kuvat löytyivät Rauman sataman koti-sivuilta kohdasta: Info, Kuvia satamasta.

Oppaan pohjaan ylätunnisteeseen kirjoitettiin turvallisuusopas ja alatunnisteeseen lisättiin Rauman Sataman logo. Kansilehdessä käytetty fontti on Arial black, koska se toimi hyvin isoilla kirjaimilla kirjoitettaessa. Oppaan muu teksti kirjoitettiin HelveticaNeueLTPro-Roman fontilla, koska se on mielestäni helposti luettava. Kirjoituksen fonttikoko on 12.

Kaikki kolme opasta ovat pääväriykseltään erivärisiä, mutta samantyyllisiä. Satamavalvojille halusin oranssin värimaailman, Sataman henkilökunnalle vihreän ja maapuolen asiakkaille sinisen. Opas on yksinkertaisuudessaan siisti ja vain keskeiset asiat sisältävä. Otsikot kirjoitettiin isommalla fonttikoolla ja vihreällä värillä selkeyden vuoksi.

Oppaiden alussa kerrotaan yleisesti Rauman Satamasta ja mitä toimintoja eri sataman osissa tehdään. Alussa kerrotaan myös Rauman Sataman turvallisuusperiaatteista. Näiden jälkeen tulee sisällysluettelo. Oppaassa on myös sivu yhteystiedoille. Oppaan lopusta löytyy henkilöryhmästä riippuen tarvittavia lomakkeita sekä karttoja.

Oppaat käsittelevät faktatietoa, joka on tiiviisti koottu enintään 18 sivulle sisältäen kansilehden. Oppaat ovat selkeitä ja niistä löytyy helposti ja nopeasti tarvittava tieto.

2.4 Salassapitosopimus

Tein salassapitosopimuksen, koska jotkut yksityiskohtaiset aineistot koskien sataman turvallisuutta on salassa pidettävää tietoa. Tämä tieto on jätetty pois esimerkiksi tähän työhön tulostetussa oppaassa satamavalvojille.

2.5 Oppaan tekoprosessi

Aloitin tekemällä opasta Rauman Sataman henkilökunnalle. Huomasin kuitenkin, että tarvitaan opas myös muille henkilöryhmille. Esimerkiksi satamavalvojille toimintaohjeet hätätilanteissa ovat täysin erilaiset, kuin muun kantahenkilökunnan ohjeet. Halusin myös tehdä oppaan satamaan tulevalle asiakkaalle, koska sataman Internet-sivuilla oli mielestäni hankala löytää tiettyä informaatiota.

Selvitin itselleni mitkä asiat satamaan tulevana asiakkaana tuntisin tärkeäksi. Mitä tietoa haluaisin löytää kyseisestä oppaasta? Näin ajatellen oppaisiin tuli ensimmäiseksi kulku satama-alueella.

Sataman toiveesta piirsin kartan mistä selviää erilaisten sammutuskalustojen paikat, hätäsuihkut sekä väestösuojan sijainti. Tänä vuonna satama tulee uusimaan palon- sammutusjärjestelmänsä. Uudet järjestelmät päivitetään tekemääni karttapohjaan.

Tein kaikki oppaat ensin ja vasta sen jälkeen aloitin opinnäytetyön kirjoitusosan kirjoittamisen.

3 RAUMAN SATAMA

3.1 Yleistä

Rauman sataman osat ovat Iso-Hakuni, Petäjäs, Laitsaaren keskuslaituri, Pikisaari, konttiterminaali sekä öljy- ja kemikaalisatamat. Yhteensä 20 laiturin satama tarjoaa täyden palvelun vienti-, tuonti- ja transitoliikenteelle. (Rauman sataman Käsikirja)

Rauman Satamassa käsiteltiin vuonna 2012 yhteensä 5,85 miljoonaa tonnia tavaraa, josta 4 miljoonaa tonnia oli kappaletavaraa, 1,45 miljoonaa tonnia kuivaa irtotavaraa ja 0,4 miljoonaa tonnia nesteitä. Suurin artikkeli oli paperi ja kartonki, jota vietiin n. 2,47 miljoonaa tonnia vuonna 2012. Konttikuljetusten määrä oli 239 000 TEU - yksikköä, joka on sataman suurin kautta aikain ja ylitti sataman aikaisemman ennä-

tyksen vuodelta 2011 lähes 16 000 konttiyksiköllä. Asiakaskunta koostuu pääosin teollisuudesta, huolintaliikkeistä ja laivavarustamoista. (Rauman Sataman www-sivut)

Rauman satama oli vuonna 2012 kuljetusmäärältään maamme viidenneksi suurin satama. (Liikenneviraston www-sivut)

3.2 Satamassa toimiva henkilökunta

Rauman Satama työllistää 32 henkilöä. Satamassa toimii useita erilaisia ammattiryhmiä, kuten toimistohenkilökuntaa, satamapalvelijoita sekä kulunvalvonnasta vastaavaa henkilöstöä.

4 TURVALLISUUSOPAS

4.1 Sataman maapuolella asioiville asiakkaille

Opas alkaa Rauman Sataman turvallisuusperiaatteista, sekä mitä kaikkea tavaraa ja ainetta Rauman Satamassa käsitellään. Seuraavaksi kerrotaan kulkemisesta satama-alueella, pysäköinnistä sekä pakollisista turva-asusteista. Sataman turvallisuudelle on oma osionsa, kuten myös vaarallisten aineiden kuljettamiseen on omat ohjeensa. Oppaassa on lyhyet ja selkeät ohjeet toiminnasta hätätilanteessa.

Satamassa maapuolella asioiville asiakkaille löytyy oppaasta kuljettajan muistilista, joka löytyy myös ennestään Rauman Sataman käsikirjasta. Muokkasin kuljettajan muistilistaa kuitenkin selkeämmäksi checklista-tyyppiseksi. Oppaassa on myös vaarallisia aineita kuljettaessa tarvittavat ennakkokysely- ja ennakoilmoituslomakkeet. Lopussa on yhteystiedot sekä sataman opaskarttoja.

4.2 Sataman henkilökunnalle

Tehdessäni opasta henkilökunnalle ajattelin sen olevan yksi osa perehdytystä uuden työntekijän tullessa satamaorganisaatioon. Opas on suunniteltu sähköiseksi, jotta sitä on helppo muokata jälkikäteen.

Oppaasta löytyy perustiedot sataman eri toiminnoista ja alueista. Turvallisuusosiossa kerrotaan ISPS turvasuunnitelmasta ja sataman turvallisuusorganisaatiossa olevat henkilöt. Vaaralliset aineet osio on pääpiirteittäin sama kuin satamassa asioiville asiakkaillekin, koska mielestäni kaikkien henkilöiden satamassa täytyy tietää miten vaarallisia aineita käsitellään ja merkitään. Vaaratilanteet satama-alueella otsikon alta löytyvät tiedot hätäpoistumisteistä sekä sataman ensiapuvalmiudesta. Oppaassa on ohjeet erilaisia hätätilannetoimintoja varten sekä esimerkiksi miten toimitaan, jos satamaan tulee helikopteri.

Oppaaseen on tarkoitus liittää useita pikalinkkejä, joita klikkaamalla pääsee esimerkiksi hätätilannesuunnitelmaan, pelastussuunnitelmaan ja öljyntorjuntasuunnitelmaan. Niissä kerrotaan yksityiskohtaisemmin toiminta kyseisissä tilanteissa. Oppaaseen on myös tarkoitus liittää pikalinkit: läheltä piti tilanne-raportti, tulitöiden valvonta suunnitelma, jätehuollon menettelyohje sekä jätehuoltosuunnitelma.

Oppaiden loppuun on lisätty henkilöryhmästä riippuen yhteystiedot, Rauman Sataman opaskartta, palosammutuskaluston sijaintista kertova kartta, lomakkeita sekä palveluhinnasto.

4.3 Satamavalvojille

Opas on pääpiirteittäin samanlainen kuin henkilökunnalle. Siinä on tarkemmin selostettu satamavalvojien toiminta hätätilanteissa. Satamavalvojilla on myös turvallisuuteen liittyviä tehtäviä, jotka ovat sataman sisäistä ja salaista tietoa. Liitteenä olevassa tulostetussa oppaassa nämä tiedot on jätetty pois.

5 POHDINTAA

Olin aluksi yllättynyt, että Rauman Satamalla ei ollut jo kyseistä opasta. Mielestäni se tuli tarpeeseen. Vertaillessani muiden satamien toimintaohjeita ja nettisivuja en myöskään löytänyt minkäänlaista yhdenmukaisuutta. Henkilöllä, joka asioi satamissa voi olla hankala löytää tiettyjä tarvittavia lomakkeita.

Opas sataman henkilökunnalle ja satamavalvojille on tarkoitus liittää sataman sisäiseen tietoliikennejärjestelmään pikalinkkeineen. Oppaita voi näin ollen käyttää uuden henkilön perehdytyksessä sekä jo työskentelevän kantahenkilökunnan tiedon lähteenä.

6 LOPUKSI

Toivon, että opas maapuolella asioiville asiakkaille käännetään ainakin englanniksi ja mahdollisesti myös venäjäksi. Opas tulisi olla saatavilla Rauman Sataman Internet-sivuilla otsikolla Turvallisuusopas.

Toivon myös turvallisuusoppaan sataman henkilökunnalle ja satamavalvojille päätyvän käyttöön. Heillä opas voisi olla osa perehdytystä ja olla aina saatavilla heidän omassa tietoliikennejärjestelmässään kaikkine pikalinkkeineen.

LÄHTEET

Liikenneviraston www-sivut. Viitattu 9.11.2013

<http://portal.liikennevirasto.fi/sivu/www/f/hankkeet/suunnitteilla/rauma>

Rauman Sataman Häätätilannesuunnitelma. 2009.

Rauman Sataman Käsikirja. 2014. Rauman Nuorkauppakamari. Viitattu 20.2.2014.

<http://www.portofrauma.fi/handbook/>

Rauman Sataman Laivojen ja irrotus- ja kiinnitys tiedostot. 2011.

Rauman Sataman Pelastussuunnitelma. 2011.

Rauman Sataman Turvallisuusopas. 2006.

Rauman Sataman www-sivut. Viitattu 13.11.2013

<http://www.portofrauma.fi/?suomi/esittely.html>

Rauman sataman öljyntorjuntasuunnitelma. 2013.

Vilka, H. & Airaksinen, T.2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

